

42136

JOŽA
LOVRENCIČ

DEVETA
DEŽELA

K4-

JOŽA LOVRENČIČ

DEVETA DEŽELA

Ivan Urošević

TRST 1917

Izdala knjigarna J. Štoka. — Tiskala tiskarna „Edinost“.

42136



030006305

I.

Na oknu slonim in gledam :
jablan pod oknom cveti — življenje ;
ob vrtu cesta hiti — življenje ;
ob cesti drog za drogom, žica jih veže — življenje ;
za cesto njivo plug reže — življenje ;
tam v dalji brda v češnjevem snegu — življenje ;
za brdi modro nebo — večno življenje.

Človek, ki greš po cesti, kaj misliš ?



Poglavje ob njivi.

Noč, zamišljena v svojo votlo temo,
mi je premrazila hrbtenico,
ko sem se ustavil ob njivi, ki je redila z zlato pšenico
mojo mladost.

In čul sem besede — v besedah bridkost :

Jezéro znoja sem vsrkala in žuljev tisočkrat tisočero
sem hotela, vpila po njih in jih dobila,
da kri očetov tvojih se je v tebi pomladila.
Vsi — dolga vrsta — so bili mi zvesti,
takó zvest je le ženin mladi nevesti —
in nisem jih varala :
leta so tekla in nisem se starala :
plod mladil je moja črno grod ! —

Prišel si ti : dalja te je zaklicala in te je vzela —
mene — tuja roka zdaj dela ! . . .

□ □ □

Pomladna misel na domovino.

Nič več ni svinčenosivih oblakov,
nič več dolgočasnih perut pod njimi
in hreščečih glasov. Odpeli so zimi.
Lastovke so razprostrle lahke perutnice
kdovekje in že iz sinjine letijo žgoleče
pod krov ponižnih domov :

Sem vstala in šla
prej ko zarja svetla
čez morje in goré
in zdaj sem tu trrrrrr . . .

Jej, jej, poglej :
ko sem šla, ko sem šla
sem pustila kopíco pri kopíci,
kopíco pri kopíci. —
Sem prišla, sem prišla,
sem dobila breme suhih trrrrrt! —

V solncu pomladnem se sveti zagorska vasica,
v hiši vesela, na poti vesela, na polju vesela so lica,
ozračje je živo in žgoli, žgoli :
vse se zemlje, svoje zemlje, rodne zemlje veseli.
Misel moja, razpni perutnice še ti !

□ □ □

Jug v okviru.

V vzdušen poldan se vije čez plan
iz mesta
prašna cesta
in ž njo topoli gredó.

V topolih krilati skržati pojó :

Žarke žgi! — se prvi oglasi,
žgoče žgi! — drugi zaželi,
žejnim žgi! — tretji naroči,
žgi, žgi, žgi! — prvi ponovi,
žarke žgoče žejnim žgi,
žgi, žgi, žgi! — vsi in konca ni.

Solnce žge in se smeji
in nič se v noč mu ne mudi.



V velikomestnem jutru.

Praznota zehajočih ulic čakala je dan.
Po trotuarju votlo pesem pel je moj korak,
ko zastrmele so oči v jutranjo stran :
v vijoličastem mraku nad goró
visel je črn oblak.

In — ni še vzbrstel misli pelin :

Dva snopa žarkov sta oblak prodrla
in zrastle plameneča čez nebó
in njima je sledilo čelo,
ki božje je bližine vse žarelo :
povrnilo se je raz Sinaj solnce - Mozes,
pogledalo na svet in razočarano je vrglo
iz rok
čez morje hiš ponosnih luči dekalog —

Srce mi je vzdrhtelo : Bog, moj Bog !



Slutnja.

Vračal sem se domov.

Drevó, ki so ptiči v njem gnezdili,
so oklestili.

Obstal sem, in kakor da je od doma prišla,
na drevo se je slutnja naslonila.



Obol.

Bila si solnce in nisem te videl,
da bi rekel v temi : svetloba.
Zdaj te vidim. Iz groba
poganjajo misli in se vežejo
v žareč, žgoč obroč krog srca
in vanj režejo
besedo, eno samo besedo :
Mati.



Drevo.

Moj sad je bil že zibelka stoterih
in stoterih je bil že zadnji dom,
a zdaj še tebi šumim
in še tebe preživim,
in ko me še kdo bo poslušal ob lepih večerih,
mu pesem od kraja ponovim.

Gradi



Življenje.

Knjiga s sedmimi pečati,
zaprta si bila — rad bi te bil odprl,
zdaj — pečat za pečatom se je strl —
rad bi te zaprl — a moram brati.

Prvi dan — trpljenje,
drugi dan — trpljenje,
tretji dan — trpljenje :
iz dneva v dan se plete,
od ure do ure cvete.

Zadnji dan — vzdih, hrepenenje :
Ostani, življenje ! —
Bog je dober in ga sklene.



Sfinga.

Večkrat me zdolgočasi naš čas
in grem in odpiram piramide in mumije budim
in ž njimi govorim o Sfingi, ki je blizu
in ji je ime Človek.

Oči ima — daljo merijo iz biti v Biti :
dolga pot.

Oči ima — daljo merijo na znotraj :
dolga, dolga pot.

In vprašam : kedaj okameni zver štirih nog : mesó,
kedaj bo v eno samo pot zamišljeno oko ?
Skozi Saharo življenja divjá vihar :
nikdar, nikdar ! —



V dveh.

Roko na srce in mi odgovori:
Ali čutiš trdópleteni bič,
ki žvižga nad vsakim korakom:
nič, nič!

— Ne! —

Del sem roko na svoje srce in ga nisem bil vesel,
videl sem svoje misli in sem jih proklel:
Bodi človek! —
In ko sem človek postal,
svetá sem se in sebe sramoval.

□ □ □

Anagnorisis.

Po stari navadi sem šel v lepe kraje in srečal človeka.

Gledal je s hrepenečimi očmi in čakal odmeva.

Pogledal sem ga in sem bil odmev.

Razprl je oči in ni hotel verjeti :

Jaz ? —

Jaz !

O kako pozno, pozno se spoznamo na sveti !

Dobre komedije pišeš za oder življenja, čas !



Oki in Oku.

(Otrokoma Dr. Iv. K.)

Ne poznam vaju. Slišal sem samo besede,
ki so vrele iz očetovega srcá,
takó lepe in tople, da so mi vse misli ogrele
in sta mi blizu kot otroci mojega duha,
spočeti v maju.

Oki,
kakor pravljica si iz devete dežele —
da mi je dano jo doživeti,
v molitev sklenil bi roki :
Bog, vredno je živeti !

Oku,
vidim te, utelešeno moč, ki mlada
prorokuje prihodnjost, ker jo hoče
kakor zor dan, ko zasveti na vztoku
in noč preganjajoč zavlada.

Ne poznam vaju. Slišal sem samo besede,
ki so vrele iz očetovega srcá,
tako lepe in tople, da so mi vse misli ogrele
in so iz dalje v daljo vama pesmico zapele
ko drobne pičke v maju.

□ □ □

Shakespearjev norec piše v album.

Si na poti: ozri se in pojdi naprej!
Je kdo pred teboj: ga doteci
in mu reci: Prijatelj, stoj!
In še enkrat ozri se in pojdi naprej,
in ko boš videl, da greš sam pred seboj, se nasmej
in se postavi na glavo
vesoljnemu svetu v spodbudo in sebi v zabavo!

□ □ □

Pesem v molu.

Mrtvo drevo pod svinčeno nebó
strmi,
pod svinčenim nebom vran leti.
Rekel bi, da se na drevo spusti.

juce

Moja misel je žalostna ko zapuščen čas,
moja misel je mrzla ko zimski mraz.



Sence.

Zlato solnce črno riše
zelena drevesa, bele hiše
in nas —

Zakril sem si obraz.



Pomladni motiv.

Ko gredó deklice na izprehod —
prožna nožica,
tih pogled in bela lica
in sem in tje
sili v besedo srcé,
ko da lastovke žgolé.
Solnce, samo solnce se jim smeje
in veje
šume jim v vseh barvah dehteče naprot.



Jesenska romanca.

Hrast pri hrastu — okostnjaki,
ki molčé
in molčé veliko besedo smrti
govoré.

Pod njimi v dalji na stezici
žive barve, ko da sta se dve rajski ptici
prikazali in zažvrgoleli
veseli.

Menih
gleda, posluša. Tih vzdih.
Vse zelení, rdí in cveti —
jeseni ni.



Gledanje.

Strop, bel strop, nič drugega.
Gledam in gledam in godi se čudo:

Vijoličaste sence... — Ah, odkod neviden kist,
ali je duša, ki je sanjala skozi oči nemirne,
zdaj že davno ugasle? —

Bele breze v tihem miru
ob zeleni komaj slišni vodi, bela steza
in ob njej vse same rdeče tulpe
in zaljubljena mladost, ki hodi v dveh,
in skozi breze na stezó rumen pramén ko zlat nasmeh — —

Barva kakor žvižg.
Iz ozadja se vijejo črne, sive kače in sičejo,
oči jim žaré ko brušeni demanti.
Močna roka je zgrabila med nje in je osinela:
obnemogla se ne brani — — celo telo so objele
in ga k drevesu prižele... Ob njem se vzpenjajo
in deblo se širi: mlada Baucis iz njega razprostre roké.
Mož povesi glavo in misli. Misli na ženo
in sklene: šele dva sta eno — —

Iz zemlje, črne zemlje raste titan,
njegove oči ko dve solnci
in z rokami prebira zlate češnje zvezdá.
Med nebom in zemljó jastrebi krožijo. —

Črna, črna voda, ob kraju prazen čoln
in brodar, ko da Homerjeve heksametre diha —
Charon.

Ob njem titan: pod čelom le dve temni globini,
izteza roko — skozi njo vidim — v njej obol,
in slišim besede: Prepelji me!
Charon zavrača brodnino — — —

Nepričakovan glas žene.

Ne odgovorim in gledam, gledam, gledam — —
Kedor bo za menoj strmel v ta strop, ki ga pleskar
le z apnom je pobelil, bo videl novih barev žar
in slišal trojno življenje ene besede.

□ □ □

Pesmi.

I.

Nebó je modro božje okó
in solnce je zlata zenica :
odtisi večnosti gredó skozi njo
in smo mi in je vse,
ki živi še onstranstvo in zase ne ve.

II.

Enkrat bi moral slišati
zvezdo ob zvezdo zlato zazveneti
in videti žive ognje
svetov plameneti —

pa bi rekel : vredno je na zemlji živeti !

III.

Naša zemlja je črna, črna
in bela in zelena
in rjavosiva in modro ograjena —
obupal bi za vesoljni rod,
če v njej bi ne klila ognjena semena,
ki zrastejo v večnost.

IV.

Večnost, pesem pesmi.
Drhteli bomo, misel, in jo bomo peli
in živeli v eni besedi :
Gospod.

Velika, velika je naša pot.



Resignacija.

Žolna na drevó —
težek čas na moje srcé:
To, to:
kaj je s tebó?

Ah, kaj je z menó!
Nič več nisem zdrav —
suh hrast
sredi zelenih, moč šumečih dobnav.



Drevo v marcu.

Iz debla se širijo rogovile ko proseče roké
in vejice kakor prsti
in na vseh po vrsti
deževne kaplje v solncu bleščé.
Skozi jutro ptič prileti,
na vrhu obsedí
in poje.

Gledam, poslušam — veselo srce je moje.



Pogled na mesto.

Nad mano milijon zvezd blesti,
pod mano milijon luči gorí.

Milijoni zvezd
pojó melodijo končanih cest,
milijoni luči žarijo
nekončanih poti melodijo.

Milijoni zvezd, vašo pesem poslušam :
molčím in jo sanjam ;
milijoni luči, vašo pesem okušam :
trpim in se ji klanjam.

Med milijoni luči in milijoni zvezdá
je temà —
daleč, daleč je do nebá.



Anthistenes in njegovi pojo.

Država? — Brezdomovincem je dom svet,
ki nima mej.

Krepost je misel naše misli in od nje prevzet
gre jaz, ki je, naprej: gospod mu tuj in suženj je neznan,
prost od večnosti in v večnost je zaznamovan.

Oči razpirate in jih obračate nad nami.
Beraški naš ponos je bos in je razgaljen,
v življenja žgočem solncu je razpaljen —
zavedamo se ga: naš, naš je in nas v srečo mami!

Prostost, prostost!

Življenje je bogato — kaj nam mari!
Življenje pisano je in lepó — pa mu zagospodari!
Mi bomo pri svojem ostali in kovali:
eno je dobro in je krepost! —

□ □ □

Meditacija.

Šel sem eno premišljevanje daleč,
začetka ni imelo in iskal sem konca.

Oči so gledale v temò, ki se je vidoma gostila
in so motili jo samo koraki.

Ob kamen sem zadel in se je zakotalil
do drugega in se ropotajoče ž njim pošalil.

Drevje ob cesti je pritajeno šepetalo —
poslušal sem ga — nauk mi je dalo :

Pojdi devetkrat devet premišljevanj daleč
z enim začetkom — pred stoterimi konci obstaneš
in vsak ti bo klical : Slep si
in tvoje úho je gluho ! —

Vrnil sem se z enega premišljevanja,
vzdihnil in zaželel po Gospodu :
pljunil bi v prah in mojim
in nas vseh očem bi dal videti in ušesom slišati.



Confessio.

Večer se je dotaknil zvona
in mu zbudil besedo,
v njej oljka je zazelenela
in duša, trudna Babilona,
v confiteor in credo
spokorno je zakravela :

Priznam, v nemočni uri sem predal se že temám :
na trhli vrbi dvoma strune misli so visele
in Tebi so sovražno pesem pele.
A Ti — približal si se mi in temo si razsvetil,
sam večnoživ živ ogenj v večnost si zanetil.

Razvnel se je v plamen : verujem Vate
in vem in čutim : v vsem si Ti in vsepovsod.
Jutranji zarji naj bi vzel peruti zlate
in se ponesel, blisk, pod noč rodeči svod :
pri meni si, Gospod,
nad mano bi blestela Tvoja dlan :
Iz vekov v veke v mojo misel si vkovan !

□ □ □

II.

Pisma.

Devet visokih gorâ in devet širokih vodâ naju loči.
In čez devet visokih gorâ in čez devet širokih vodâ
od mene do tebe se nebes boči.
Na njem se srečujejo misli mojega in tvojega srcá.

In se pogovarjajo. Tvoje misli beseda:
Hrepenenje rože po solncu, kedo ga pové,
nje sreča, kedo jo umé,
ko žarek jutranji ji v kelih pogleda?
Tako jaz. Na svojih dni gledam nebó,
vem zate in čakam, da solnce bo vzšlo — —

Moje misli beseda: Z bliski računal bom čas in z viharji
in hrepenenje tvoje ne bo merilo poti,
ko rada bi ljubeče mi zaupala, kaj vse sem ti,
prelepi južni roži v mladi zarji! — —

Devet visokih gorâ in devet širokih vodâ naju loči.
Od prve do zadnje se nebes boči,
po njem najina pisma brez časa gredó:
moje misli tvoje misli, tvoje misli moje misli beró.



Pasijonke.

V morju upanja zelenih listov
je pasijonka, žalostna misel, vzcvetela,
prva je drugo priklicala, druga je tretjo,
vsaka je solncu — tebi živela —

Prišle so sence — tvoji obupi :
cvetje se zožilo je in izginilo v zeleno morje
in vsepovsod sem videl solnčen dan
in svetloveselo obzorje.

□ □ □

Pomladna.

V vrtu cvete breskev.
V breskvi ptička gnezdi, poje.

Kaj?

V vrtu je maj!

□ □ □

Jaz bi rad rudečih rož...

(1905.)

Jaz bi rad rudečih rož,
jaz bi rožmarina rad:
z rožami bi rad ljubezni,
z rožmarinom bi rad nad.

Dekle, daj mi rož rudečih,
dekle, rožmarina daj,
da bom sanjal o pomladi,
da bo moj mladosti maj!

Rož rudečih zame nimaš,
rožmarina tudi nič? —
Žalostno je srce moje,
žalosten sem jaz fantič.



Pesmi iz pisem.

Prva.

Dalja, nepregledna dalja me loči
od tebe, dragi.
Zavpila bi v svet,
zavpila kakor krvoločna zver:
samo trenutek bi te priklicala rada.

Prva

Druga.

Na postaji buta vagon ob vagon,
zamolkli udarci motijo nočno tišino
in prihajajo do mene.
Šla bi in se odpeljala.
Poljubila bi te gorko, o gorko, in bi se vrnila.

Tretja.

Ves svet, vse življenje se mi zdi pesem,
le za naju peta — za naju.
Srečna sem, presrečna, ko jo poslušam.

Četrta.

Ko ptič so preširne moje sanje,
ne boje se: drzno režejo pot
življenju naprot, koder bova hodila midva,
ti in jaz.
Ali čakaš kot jaz ta čas?

□ □ □

Zimska serenadica.

Skozi noč gre mraz :
do tvojih oken skloni svoj obraz
in dahne vanje
moje sanje.

In bodo cvetele,
v svitu nebeških zvezdic blestele
osamljene,
omamljene.

Beli dan jih z zlatimi prsti
vtrga po vrsti
in ti poveže jih
v žalosten vzdih.



Antonietta.

Vidim te: tvoje oči govorijo psalme,
kakor da so vzrle jutranjih dežel solnce,
ko ga pozdravljajo z dobrim jutrom cedre in palme.

Vijolične misli tkeš
in vezeš vanje
zdaj nerojenih dni —
sanje.

Lepota visoke pesmi,
ki jo je duša slutila v žametni noči mladih let,
v ljubezni tvoji je razvila solnčen cvet.

□ □ □

Deveta dežela.

Pravljica v mislih je cvetela,
oči so govorile hrepenenje:
življenje!

In šel sem v svet,
prišel v deveto deželo lepih let.

V rdeče modrem drevesu krvi
ptička ljubezen si gnezdo je spletla
in dan za dnevom žgoli...

Pravljica zori.



Nenapisano pismo.

Pred menoj je bel list, čist list tebi namenjen.
Bel list, čist list zate. — Bukve košate
me senčijo s svojim zelenjem in mi šumijo
sinfonijo
korenin, debel, vej, listja, gnezd v vejah,
solnca, pomladi, žejne suše, dežja, jeseni,
vetrov, snega, zime, smrti.

O! —

Pred menoj je bel list, čist list tebi namenjen.



Tuberoza.

V japonski vazi tuberoza
zeleno živi in belo dehti
zaljubljene misli
do srčne krvi.

Ti! —

Tebe ni.

Hrepenenje se odbilo je od štirih sten
in se vrnilo je v srce
in pije svojo kri
in mre.

□ □ □

Poročna.

Roka v roki. Ko da oživel in se vzelo
v en trenutek strahoma je vse življenje,
je vzdrhtelo
od srcá do srcá.

Da! — —

Solza, lepša od kaplje, ki solnčne žarke vлови,
je orosila tvoje oči:
sedem skrivnosti se v njih je lomilo —
meni se je življenje odkrilo.



Visoka pesem.

Zlate roke ko dva plamena
skozi noč do mene bleščé;
v njih žari tvoje srcé,
žena!

O svetlobe! —

V njej je vzrastlo drevo spoznanja in drevo življenja
in drugo v drugo stikata mogočne veje
in zreli sad izmed zelenih listov
veselo se iz časa v večnost smeje.

□ □ □

III.

Rezijan.

*Rezijan: /
Dana!*

Pritisnil je z nogo in žilavi jermen leseno koló
vzvrтел je in kakor misel za njim
zasukal se brus je, njegov pobratim,
in zgubljal se v hitrici krogov in varal oko.
Rezijanu ni všel: jekló je vzел v róko,
pritaknil ga kamenu in na široko
so iskre-kresnice, rogaje se solncu, vesele sršele.

Gospoda so mimo šli in — o ti moj Bog! —
zavihali nos so, spačili obraz,
pospešili hitro korake nožic so in nog:
prezopern Rezijanove pesmi se zdel jim je glas.
Še več: v omedlevico padla bi kurtizana,
da laket ji mehек ni čutil opore,
zverizen v finesi z laktóm bonvivana,
ki misli je, skrbnopazljiv, svoje dame zaslutil
in se nosljajoče razljutil:
Da v dvajsetem veku tako se na cesti nas dražiti more! —

Noga Rezijanova
se je pregibala,
tiho, prav tiho
kakor bi zibala,
a jeklo in kamen
sta pela in pela
in iskre žarela
od svežega jutra
do trudne noči.

Od svežega jutra
do trudne noči
domov so žezele,
domov hrepenele
Rezijanu oči :

O zemlja, o zemljica rodna v daljavi,
uboga si revica in skalovita
in majhna: z goré te pogled moj preplavi,
a zemljica, sreča je v tebi, ko dva zaživita
v ljubezni in ž njo sta priklenjena nate,
na lastni svet, na ped zemlje gorate! — —
Zamé, siromaka, nisi imela,
o zemljica, zemlja, ne ene pedi,
ljubezen samó si mi v srcu spočela
in moje roké si navadila dela,
da v svetu prislužil dekletu in sebi bi srečo in leta vesela! —

O Rezija, Rezija, majčica rodna v daljavi :
moj kamen že dosti je jekla nabrusil
in dosti težav sem okusil —
več daleč ni čas, ko okó te pozdravi!
Ped zemlje, da hišico nanjo postavim, boš morala dati,
ped zemlje ob njej, da bom njivico mogel skopáti,
ped zemlje, da nanjo ovčice bom mogel pognati.
O zemljica, zemljica, ko bom na svojem,
zavriskam, zapojem
in ljubjeno mojco, ki čakala name je leta in leta
in niso ljubezni ji vkradla, čeprav ko zakleta
počasi so tekla, z veseljem
k oltarju popeljem! — — —

Noga Rezijanova
se je pregibala
tiho, prav tiho
kakor bi zibala,
a jeklo je pelo
in iskre žarelo
od svežega jutra
do trudne noči.



Jesen.

Na pusti ravni pasejo se razkuštrane ovce, neme megle,
ob drevju zbirajo se in grmičju in obirajo poslednje liste,
pastir jim je razposajen veter in jim žvižga:

Napasi se, čreda, napasi,
dolg čas me objema na ravni,
ne morem se tu do krvi razigrati!
Čez gozde vas peljem, kjer favni
domujejo
in moja mati — nebrzdana prostost — se klati
in divje čeri globoko vzdihujejo:
prihaja ura, ko z mrzlo rokó
jih razgalim
in ž njimi se moško pošalim
in se jim nasmejem v slovó: hohoooo!

In ko mu je dosti dolgega časa pri čredi zažvižga: Naprej!
In megle se gnetejo mimo grmičja in trgajo se mimo vej:
jančke kotijo,
a nimajo časa, da jih podojijo

in dajo moči jim in dajo življenja
na dolgo, dolgo pot trenutnega trpljenja.
Pastirju ni mar: Jaz sem vihar,
moj žvižg je: vkazujem!

Svet pomni naj, kdaj jaz potujem in svatbo praznujem! —

Megle se plazijo v goro — oblaki jih pozdravljajo z višave:
O zdrave, neme hčerke planjave,
sestrice zdrave!

K nam, k nam! Kaj bi pritlikavim ljudem se vile okrog nog,
k nam, k nam! V višinah naših tu kraljuje Bog!
Škrlatni plašč smo mu, ko se blestita milost in ljubezen mu v očeh,
in našo noč nadene, ko gre k sodbi, da kaznuje greh;
besedo svojo nam zaupa, kadar se maščuje,
za nami skrit ognjene biče svoji jezi kuje — —

In vetru kličejo: Poženi, brat, poženi naših sester leno čredo,
ostreči bo že treba prvo volno kmalu, naj kar z nami gredo! —

Zažvižga, zavriska pastir in zapoje —
in megle že brate pozdravljajo svoje.

Gozdovi ječijo, hreščijo ob žvižgu in vrisku in pesmi
in čakajo konca in upajo solnca,
da z medlimi žarki jim bajiti začne o vesni.

Izživel se je veter-pastir in izmučen odšel, da se skrije
in skrit odpočije — —

Gozdovi zaman na nebo pričakujejo zlatega solnčnega kebra,
da bi s stoterimi žarki — nogami se čeznje pomikal
in se jim brenčé kot v julijskih dnevih dobrikal;
skril se je v volno oblakov in se trdovratno zapredel
in misli: Moj Bog, saj takó bi nič novega reči ne vedel!
Naj se dolgočasijo, v sklepih naj gibajo rebra
in se omagujejo s kratkimi dnevi in dolgo nočjó,
da v marcu mogočno mi zopet v pozdrav zapojó! —

Na bele čerí, ki iztezajo na široko svoje laktí,
(drevje bi rade objele, ga nase prižele in skrile svoj stas)
spustila se jata gavranov je črnih ko misel pregrešna in kraka
zamolklo lakoto in dolg čas
in zime čaka.



Ekloga.

Prvi pastir, drugi pastir, Amor.

Prvi: Glej moje krave: ciko in brezo in rmano in lisko
plejžo in sovro poglej, pa mi prijatelj povej,
ali si videl že kje na paši zeleni živino,
ki bi se pasla tako umno in brumno kedaj!
Zdi se mi, da me razume in ve moje misli:
z vimeni hoče nocoj polnimi priti domov,
da izpod vsake namolzla bo vrhane štarce
dekla — ki rad jo imam — v srčen in srečen ponos
ne gospodinji samó, gospodarju preskrbnemu tudi,
da se postavi in se pri sosedu pohvali, koliko
masla na teden namede in sirov okroglih napravi —

Drugi: Vidiš, ti misliš na ciko in brezo in rmano in lisko,
plejžo in sovro in deklo in gospodinjo in njega!
Mar bi mislil na se in na deklo in zabil na krave!
Lepše je pasti misli, ki vse čez ograjo drvijo
in ti ne pride na um, da bi podil jih nazaj
kakor jaz krave sedaj, ki so divje zbezljale
z repi privzdignjenimi, ko da sam vrag jih podi. —

Prvi : Kaj je prav zaprav mislil ? — Nase in deklo naj mislim ? —
Dekla... Marička... O da bi v tem solncu, v tej senci
tukaj bilà od srcà bi zdaj vse ti povedal !...
Rad te imam, kako rad !... a — s pravo besedo
priti na dan in začeti nikoli ne upam si, revež.
O ti Marička, Marička !...

Amor : Zgubil sem se skoro !
Vendar, dobro so misli mi njene pokazale stezo :
v senci leži... hihihij... ij počakaj, sedaj ti pokažem —
solčnih puščic se poslužiti moram...

Prvi : Marička !...
Nikdar... o nikdar te nisem še videl...

Amor : Že sanja ! — —

Prvi : O... O !...

Amor : Venera mati, kaj si zadovoljna ? — — —

Drugi : Hej, hej ! — — —

Glej ga, toliko sem trgal se skozi grmovje,
klical in vabil, da solnce rumeno že šlo je za goro,
on pa zaspal je in spi tu še vedno brez misli ! —
Klada, he, klada, prebúdi se, vzdrami se ! Solnce zašlo je,

cike in breze in rmane in liske in plejže in sovre
zdaj poženiva domov, da za časa jih dekla pomolze
v srčen in srečen ponos gospodinji in pa gospodarju
in se midva nažličiva kislega mleka in žgancev!

Prvi: Kislega mleka in žgancev...

□ □ □

Goriške trte.

D.^{RJU} A. Š.

Pili ste naše vino in bili veseli,
da bi ves svet objeli.

Še ga boste,
ko obrodimo nove grozde,
a takrat
porečete samo bratu brat.

Kri,
ki vam jo damo, bo pijača novih dni!

□ □ □

IV.

Deveta dežela.

Osebe:

Grajski gospod.

Grajska gospa.

Sin.

Prvi sosed.

Drugi sosed.

Pevec.

Čarovnik.

Grajski norec.

Zlata ptica.

Utva - deklica.

Dva paža in dvorjanke.

Dejanje v času narodne pesmi.

□ □ □

Pozorišče:

Grajsko dvorišče s prostim razgledom na dolino.
Sredi njega tri lipe. Pod njimi kamnata miza.
Okoli nje gospoda. Solnce se bliža zatonu.

Sin.

Sedem let sem sanjal, sedem let sem hrepenel,
sedem let sem upal: otrok, paž, oproda.
Prešlo je trikrat sedem let in zaželjeni čas prišel:
že sedem dni je, kar me vdaril meč je in sem vitez.

Mati.

In moj ponos!

Sin.

Ki bo od dne do dneva večji! Vedi:
sin vitez ne ostane doigo v vaši sredi!
Še sanje, upanje in hrepenenje mladih let
živijo v meni in mi kličejo: v svet, v svet!

Oče.

Širok je svet in v njem prostora je dovolj, moj sin,
da vitez rodu našemu primerno se izkažeš in
povrneš se potem ponosno in veselo
v očetovo deželo — mlad junak.

Norec.

(Sedi klavrno na trati in se igra s sokolom.)

Širok je in okrogel svet in vsak korak,
ki ga na njem napraviš, je dokaz,
da se pred tabo boči in najlepše ti prikriva,
ko nagajivost mlada neprestano živa,
iz časa v čas!

Mati.

A jaz, sin, pravim: zate je premalo cest,
če hotel bi doseči,
kar sanjal si otrok o sreči!

Prvi sosed.

Dovolj jih je, da vrne se po njih, kdor gre.
S seboj prinese sladkogrenki sad,
utrgan na drevesu bridkega spoznanja,
in ni več mlad!

Drugi sosed.

Proklinjati začné mladost,
ki je mesó obljubljala, a je prinesla kost!

Oče.

Res je, in če bi bilo sto svetov
in šel bi skozi vse, bi razočaran vrnil se domov.

Mati.

(Vzdihne.)

Sin.

In če je smrt, ki jo dosežem, bom vesel,
samó da vidim in spoznám,
koliko sanje, upanje in hrepenenje
močnejši so ko človek in njegova volja!

Mati.

Sin, žalost mi budi beseda tvoja!

Prvi sosed.

Tako je govorila tudi mati moja,
a vendar sem se vrnil...

Drugi sosed.

In nikoli več
želeli nismo v svet, če ni dolžnost
ukazala nam zgrabiti za meč!

Oče.

Očetov grad je dom, kjer sreča vlada
in se smeji nam iz oči otrok,
dokler jih ne iztrže iznenada
goljfivo upanje in hrepenenje nam iz rok!

Sin.

Besede vaše so ko luč, ki umira.
Jaz dam na svojo voljo, ki bo svetila mi na pot
ko baklja in nje žar
ne sme mi ugasniti nikdar!

Mati.

Zelo me veseli, otrok, tvoja samozavest,
a več je slutenj težkih, ki mi ko mojškne marne
pripravljajo črn prt z okraski rdečimi — bolest.

Prvi sosed.

Da bi se vrnil takih misli mlad in čil
in bil med nami vitez vitezov, ti zdaj napijem!

Vsi.

(Trčijo. Gospa se poslovi. Prideta dva paža in dvorjance in spremljajo gospo, kakor v narodni pesmi Mlado Zoro v grad. Čez trenutek se oglasi spred gradu pesem :)

Širok je svet in je prostrán
in s čudesi je poseján,
in naj se ceste križajo, daljijo, strinjajo,
kdor gre po njih, se tajne mu odgrinjajo.

Jaz sem prehodil križem svet
z veselím srcem mladih let,
ah, in še zdaj, ko mlada leta umirajo,
se nova čuda mi odpirajo — — —

Oče.

Ste slišali? Prav ko da naše je besede vjel
nam pesem je zapel!

Sin.

A je drugačnih misli kakor vi!
Besed njegovih glas je pesem moji volji!

Oče.

Naj pride in še novo ti zapoje! —
Hoj, norec moj, ki imaš danes slabo uro,
po pevca, da prevzame ti besedo!

Norec.

(Spači obraz. Med potjo.)

Da vsaka misel bi skočila mi v besedo, ki je ni,
ves pusti svet dovolj imel bi popra in soli!



Solnce že nizko nad gorami. Prejšnji.
Pevce in čarovnik. Grajska gospa pride
kmalu po pevčevem pozdravu na balkon,
kjer ostane vse do konca.

Pevce.

Pozdravljena, gospoda zbrana,
ki pevčev glas vas veseli!
Ob pesmi čuda nepoznana
srce zasluti in po njih želi.

Čarovnik.

Strun nimam, pesmi moje grlo ne pozná,
a kar uhó ob pesmi sprejme in srce zasanja,

jaz, čarovnik, očem pokažem vašim.
Piščalka moja — glejte jo — je iz drevesa,
ki rastle je ob vodi čudežni:
iz nje je svet puščavnik pil in vmival se je v nji,
dokler ga dobri Bog poklical ni v nebesa.
Ko jaz nekoč prišel sem do studenca,
na onem drevu zlata ptica o puščavniku je pela
in iz najlepše veje piščal mi vrezati velela.

Sin.

No, pa zapoj nam in razloži pevec ti,
kaj se, kaj se po svetu godi,
a ti, moj čudni čarovnik,
priskrbi k pesmi lepi lepih slik!

Pevec.

(Ubere strune in zapoje.)

Kaj se, kaj se po svetu godí,
me dobro poslušajte vi:
v deželi prvi dobrodušni so ljudjé
z vesoljnim svetom in s seboj v miru živé...

Čarovnik.

(Zapiska. Prikaže se pokrajina Vsakdanjosti.)

Sin.

Ta kraj ni vreden hrepenenja, pevec,
tu in povsod se širi ta dežela
in v njej ljudje, ki se šopirijo in jim želodec gospodari —
pred njo me Bog obvari!

Norec.

In vendar noge vseh po tej deželi hodijo
pa naj je glava v solncu!...

Pevec.

Srce mi je do smrti žalostno,
ko moram skoz deželo to!

Prvi sosed.

Iz te dežele smo mi vsi in v njo se vračamo,
če kdaj iz nje smo šli!

Drugi sosed.

Tako je bilo, je in bo, dokler nebó
človeka ne prevstvari in izpremeni!

Oče.

Zapoj nam dalje, pevec, a ti, bajni mož,
deželo novo nam odkrij
in glej, da ž njo vse zadovoljil boš!

Sin.

In ki bo vredna sanj in hrepenenja
in vredna smrti in življenja! — —

(Prva pokrajina polagoma izginja.)

Pevec.

(Nadaljuje.)

V deželi drugi so domá
Polkonji; divji, brez brzdá
za vojske so pripravljene,
ko blisk so urni in strašni
in pesoglave uganjajo,
človeškega nič ne vedó.

(Kratek odmor.)

Iz te dežele cesta gre
v deželo tretjo, kjer živé
veliki in močni ljudjé:
goré na gore znašajo
in do nebá sopihajo,

sopihajo, ga naskakujejo,
pa više ko se vzdigajo,
hujše jih strele bijejo...

Čarovnik.

(Zapiska. Pokrajina Prvotnosti in tej sledi pokrajina
Nezadovoljnosti, notranjega upora: Giganti.)

Sin.

Deželi ti sta vredni hrepenenja!

Oče.

Če vanju, sin, te pot pripelje,
ju gledal boš za ceno mladega življenja!

Prvi sosed.

Res, videl sem in skusil marsikaj,
a kraji ti so bili mi neznani do sedaj!

Drugi sosed.

V nje ne želel bi, če bi živel vekomaj!

Norec.

Hehe... meni se zdi, da jaz iz druge v tretjo kobacam,
ko v mislih prve me dežele do nohti je sram! —

(Pokrajina druge in tretje dežele izgine. Solnce vrže
iznad gore zadnje žarke in vtone. Mrak vidoma raste.)

Sin.

Kaj se, kaj se po svetu godí,
razloži dalje, pevec, ti!

Pevec.

Kaj pravim vam, v četrti deželi
domá gorjé je čez gorjé:
kraljestvo tice tam drže,
železne kljune imájo,
železne kremplje imájo,
s pogledom vsakemu zavdájó.
Med sabo v strašni vojski živé
ko toča mrličí na tla leté...

(Odmor.)

V deželi peti pa zverí
velika truma kralja se drži
in vsaka, vsaka več želí,
tako da kralj nima moči...

Čarovnik.

(Zapiska. Sledita si pokrajini Skrbi in Strasti, ki se zaganjajo v kralja - Človeka.)

Prvi sosed.

(V misli, da pokrajino razume.)

Pedrzen je, kdor ob besedah teh in ob pogledu na ta kraj še hoče v svet in v daljo, da doseže smrt.

Pevec.

✓ Kdor ni šel skoz deželo to,
ne ve, kaj je pekel in kaj nebó!

Drugi sosed.

(Samo da kaj reče.)

Zemljó poznám — po drugem več ne prašam.

Oče.

Moj sin, ne želi več, kot smo želeli mi!

Sin.

Kedor se s tem zadovoljí,
kar drug je videl in spoznál,

najboljše, kar imel je v sebi,
za prazno vedro je prodal.

Norec.

Da nisem to, kar sem, gospoda mladega bi rad igral!

(Pričarani pokrajini izgineta.)

Pevec.

(Nadaljuje, ker vsi pričakuječe strmijo vanj.)

V deželi šesti so doma
junaki kakor iz jekla
in kamorkoli v boj gredó
junaške pojejo, godó,
nič jim pretežko ni
zaslužiti novih časti
in kamor seže le mörjé
povsod zastave njih bleščé.

Čarovnik.

(Zapiska. Pokrajina kralja Matjaža, kakršno si
mislimo mi.)

Oče.

(Vesel.)

Dežela ta zasluži, da obišče jo mlad vitez
in v nji preskusi meč in ščit in kopje.

Norec.

Hehe... le pozabiti ne, da se za petimi
dežela ta odpre... Hehe...

Prvi sosed.

Ko bil sem mlad, odjahal sem v podobne kraje.

Drugi sosed.

✓ In čast in slava sta pred nami šli
in ko smo se vrnili — bili smo junaki!

Sin.

Ko v njo pridirjam z vrancem, prvi bom med prvimi
in kralju ljubši bom ko lastni sin.

(Pokrajina izginja.)

Pevec.

V deželi sedmi so modre glavé :
skrivnosti pretuhtujejo
iz misli zlató kujejo
in vsaka njih besed
je kakor večer cvet...

Čarovnik.

(Zapiska. Pokrajina Učenosti in Modrosti.)

Sin.

Kar v šestih bom deželah videl in poskusil,
bom v sedmi — v zboru modrih pretehtál
in, z uspehi zadovoljen, pojdem dalje svojo pot
v deželo osmo... Pevec, kaj si žalosten postal?

Pevec.

Deželo osmo in deveto
jaz sanjam le, ko mi srce razvneto
nemirno hrepeni...

Norec.

Haha... haha...
besed ni več — zdaj konec je sveta!

Oče.

Dovolj smo slišali in videli!

Prvi sosed.

Preveč!
Ker če pomislim prav, se za mladost skesám.

Drugi sosed.

Aj, jaz pa takih čustev ne poznám
in naj bi dan na dan
poslušal pevca, gledal čarovniške slike,
ostal bi vendarle v deželo prvo ves zaverovan.

Sin.

Čarovnik, piskaj dalje!

(Na obzorju vzhaja luna. Grad in dvorišče
v mesečini.)

Čarovnik.

(Zapiska. Bajna pokrajina Kreposti.)

Vsi.

(Strmijo zamaknjeni.)

Norec.

Ah, kaj je to?... Glej zlato ptičko vrh drevá,
kljun ji blesti, v očeh ji lesketá
prebajna luč...

Vsi.

(Gledajo zlato ptičko in se čudijo.)

Čarovnik.

Kaj se, kaj se po svetu godí,
razloži drobna ptička ti!

Ptička.

(Zažgoli — spregovori.)

Jaz pridem iz osme dežele,
kamor od tod nihče ne gre.
Device tam in pa žene
samé brez mož kraljujejo,
lepoti njih je vse krotkó.
In, čujte me, dežela ta
je s hribi zlatimi ograjena,
po zlatem pesku nam vode tekó
in rože božji duh dájó.
Kdor hotel bi deželo vzeti,
brez milosti bi moral umreti,
pomoč bi dalo nam nebó!
Potrditev tega dam pisano,
s čisto krvjó podpisano,
da v Čari gori ne bo izbrisano...

(Iz krempeljčkov spusti bel list in odleti.)

Vsi.

(Strme za njo in spet na pokrajino.)

Sin.

(Pobere list.)

Zlata pisava čudežnih besed. Odkrij
in razvozljaj pomen, kedor ga more!

(Da list očetu, oče sosedoma. Pevec ga obdrži.)

Oče.

Nevesto mi pripelješ iz dežele te.

Soseda.

Ob njej še nam razvname se srce,
da zabimo na vse in pojdemo na pot
iskat ko ti lepot!

Oče.

Kaj, pevec, si že črke razvozlal
in si pomen besed razbral?

Pevec.

(Zapoje.)

Dežela osma je popolnost,
krepost in nje sestré
so čudežne devíce in ženié...

Zlati hribi so odpoved
in čez potrpljenja zlati pesek
milosti studenec gre --

Rože, ki božji duh dajó,
misli so, zamaknjene v nebó...

(Odda list sinu, ki ga gleda.)

Drugi sosed.

Ha... v to deželo ne poznámo hrepenenja,
ki ljubimo veselje in hočemo življenja.

Oče in prvi sosed.

Kako smo vrezali se v misli in besedi!

Sin.

In vendar tudi v to deželo moram in če druge ni,
ostanem v nji!

Drugi sosed.

Hoho... puščavnik, samotar,
ki mu za meč in konja ne bo mar!...

Sin.

Čarovnik, ali mi piščalka tvoja more
pričarati deželo še katero?

Čarovnik.

Še deveto!

(Zapiska trikrat. Čudežna pokrajina Lepote in Resnice.
Obenem prileti pred družbo utva.)

Norec.

Ooo !... Prelepa divja račica!
Čaj no, čaj no, izpulim ti peresa tri
v spomin na čudežne reči!

(Izpuli, a obstrmi : pred družbo stoji bajna deklica.)

Čarovnik.

(Vpraša, med tem ko vsi občudujejo deklico.)

Kaj se, kaj se po svetu godí,
razloži deklica še tí!

Deklica.

Jaz sem iz devete dežele Jelenica,
k nam nihče priti ne zna.

Jaz za gotovo ti povem,
pri nas žené kraljujejo,
ki z dihom vse zmagujejo.
Možje, ki so pri nas domá,
vsem tajnam so pogledali do dna. — —

Sin.

Jelenica, jaz pridem k vam,
nevesto k nam te pripeljam!

Jelenica.

(Se zlató nasmeji, zamahne z roko in izgine. Obenem
izgine tudi pokrajina.)

Pevec.

(Vzdihne.)

O Lepota, moja sanja, moje hrepenenje!
Kedaj dosežem te? ko mi življenje
izteče v večnost?...

Oče.

Devet smo videli dežel,
pa kdo po njih bi hrepenel,
ko imamo svojó

in se z ženami ne bojujemo
in mirne v miru puščamo.
Psoglavcev nič ne potrebujemo
in takó v miru ostanemo!

Sin.

A jaz še jutri, prej ko sine zor
zajaham vranca brzega,
sokola vzamem sivega
in sanjam, hrepenenju, upanju in volji mladih let
devet dežel poiskat pojdem v širni svet! —

(Družba se dvigne. Sin povabi pevca
in čarovnika v grad.)



Isto pozorišče. Pod jesenskimi lipami ob mizi grajski
gospod, grajska gospa in soseda.

Mati.

Dan za dnevom gledam z line
na vse ceste, da bi vranca vgladala,
ki mi sina nese iz daljine.

Oče.

Preveč je gledal v duhu in preveč je hrepenel:
povrne se in nam pove, da smo imeli prav,
ko smo dajali nauke starih glav.

Prvi sosed.

Ob razočaranju ga bom vesel
in s svojo ga mladostjo potolažim.

Drugi sosed.

Prijeten sosed bo, ko se vživi v deželo našo
in bo dovtipe zbijal na račun
vseh sanj in čarovnih dežel in strun! —

Sokol.

(Prileti in se vsede gajski gospé na ramo; v kljunu
ima droben list. Vsi presenečeni.)

Mati.

(Vzame list in bere.)

Kedor je videl in doznal je vse,
mu ni več do življenja iu umré! — —

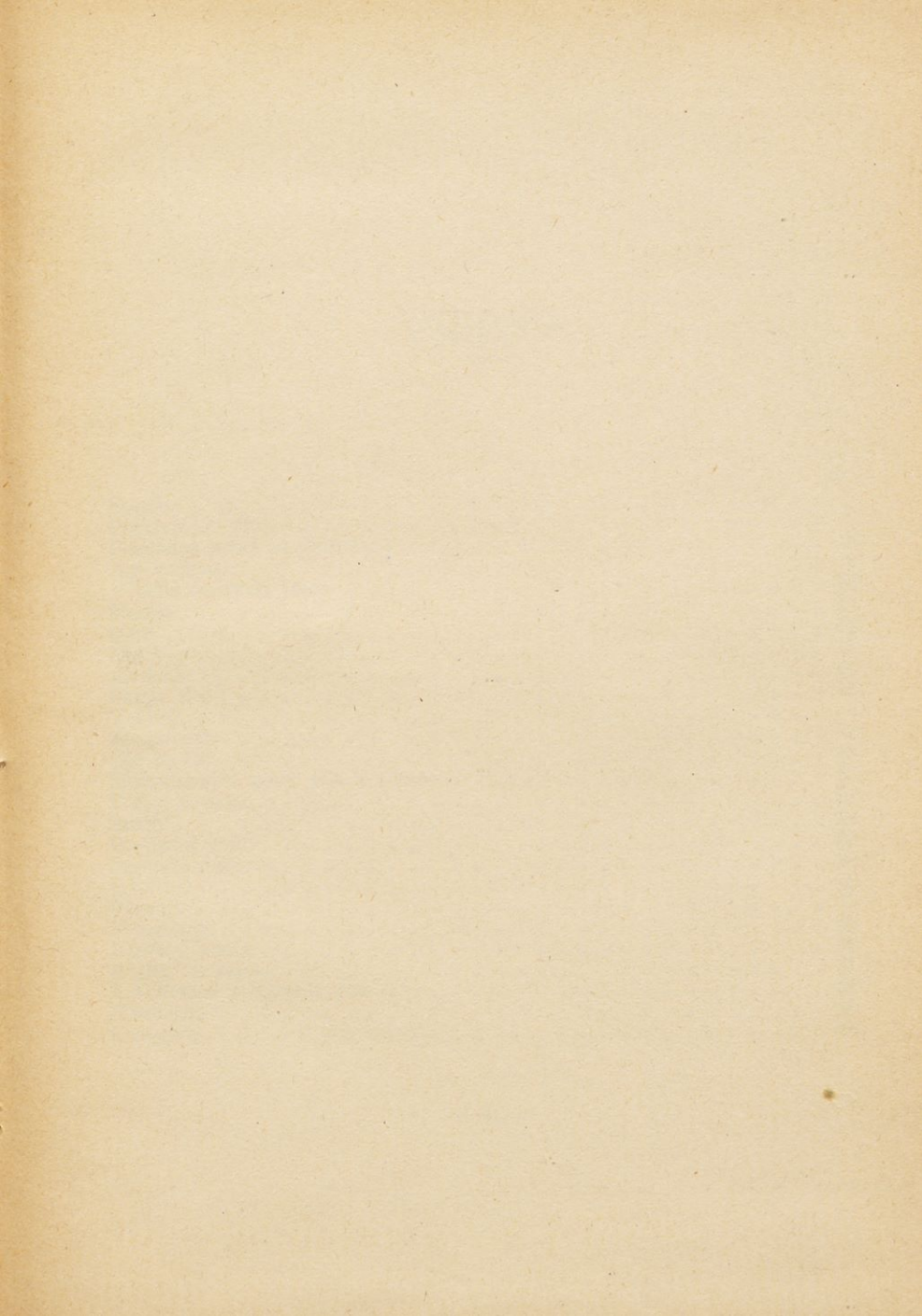
Vsi.

(Kakor okameneli. Mati vzkrikne čez trenutek v veliki bolesti.)

O sin, moj sin! —

(Sokol se dvigne v višave.)





VSEBINA.

I.

	Stran
Uvodna	5
Poglavje ob njivi	7
Pomladna misel na domovino	8
Jug v okviru	9
V velikomestnem jutru	10
Slutnja	11
Obol	12
Drevo	13
Življenje	14
Sfinga	15
V dveh	16
Anagnorisis	17
Oki in Oku	18
Shakespearjev norec piše v album	20
Pesem v molu	21
Sence	22
Pomladni motiv	23
Jesenska romanca	24
Gledanje	25
Pesmi	27
Resnacija	29
Drevo v marcu	30
Pogled na mesto	31
Anthistenes in njegovi pojo	32
Meditacija	33
Confessio	34

II.

	Stran
Pisma	37
Pasijonke	38
Pomladna	39
Jaz bi rad rudečih rož...	40
Pesmi iz pisem	41
Zimska serenadica	43
Antonietta	44
Deveta dežela	45
Nenapisano pismo	46
Tuberoza	47
Poročna	48
Visoka pesem	49

III.

Rezijan	53
Jesen	56
Ekloga	59
Goriške trte	62

IV.

Deveta dežela	65
-------------------------	----





0000029009

II.

	Stran
Spisna	37
Paspovke	38
Povladna	39
Jaz bi rad rudečih rok	40
Pesni iz pisem	41
Zlinska akademica	43
Antoneita	44
Deveta dežela	45
Nenapisano pismo	46
Tobejoza	47
Poročna	48
Viška pesem	49

III.

Rezijan	53
Jesen	58
Ekloga	59
Govske tite	60

IV.

Deveta dežela	65
-------------------------	----



856.3-7

